

9.klase Mājokļa tīrīšana. 1 nodarbība.

<https://www.youtube.com/watch?v=0SufexrZ9oc>

<https://www.youtube.com/watch?v=eXFklgZ7KSk>

<https://www.youtube.com/watch?v=xjSVk-V2-LU>

puis <https://www.youtube.com/watch?v=TKFrKxXXKmQ>

Dzīvojamā daļā noris aktīva darbība. Te katrs mājniece nodarbojas ar kaut ko sev tīkamu. Iekārtojot daudzfunkcionālu telpu, jāpārdomā, lai atšķirīgās nodarbības netraucētu cita citu, jāņem vērā arī, kur tiks uzņemti viesos atnākušie draugi.

Tas, kā šīs zonas ir izkārtotas mājoklī, atkarīgs no tā lieluma un plānojuma. Senāk mājoklī bija tikai viena telpa, kurā gulēja, pusdienoja, atpūtās un arī strādāja dažādus darbus. Vēlāk, iepazīstot un būvniecībā izmantojot daudzveidīgus materiālus un tehnoloģijas, sāka celt arī mājokļus ar vairākām telpām. Atkarībā no telpu skaita cilvēki mājoklī iekārto arī atpūtas un darba zonas. Piemēram, ja ir divas istabas, tad vienā iekārto darba zonu, bet otrā – atpūtas zonu. Ja ir iespējams, tad bērniem mājoklī atvēl atsevišķu istabu (2. att.); tajā parasti izveido guļamo zonu, darba zonu un atpūtas zonu. Dažreiz ir nepieciešams paredzēt vietu, kur glabāt kolekciju, vai arī mājokļa īpašniekam ir kāds vaļasprieks, kura īstenošanai ir vajadzīgs iekārtot īpašu vietu – arī tas ir iepriekš jāparedz. Ja mājokļa plānojums pieļauj, to var iekārtot citā telpā.

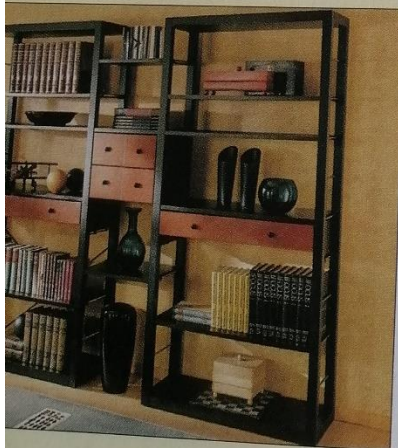

Dažādās pasaules vietās mājokļi ir atšķirīgi. To ietekmē

- pieejamie celtniecības materiāli,
- klimats,
- tautas kultūrvēsturiskās tradīcijas.

2. att. Jauniešu istaba

3. att. Transformējamas mēbeles.

Dzīvojamā zonā galvenais ir ērtas atpūtas vietas izveide. Telpas iekārtojums ir rūpīgi jāplāno. Jāparedz vieta

- grāmatām,
- televizoram,
- sēdmēbelēm,
- dažādu priekšmetu novietošanai nepieciešamajiem plauktiem un skapjiem,
- ēdamgaldam (ja virtuve ir maza).

Iekārtojot telpu, ir jāpārdomā, kurš tajā būs galvenais akcents, kam pakārtot pārējos telpas elementus. Jāņem vērā, ka mājokļa iekārtojumam ir jābūt tādām, kas apmierinātu visu ģimenes locekļu vajadzības un, lai tajā būtu ērti un patīkami visiem ģimenes locekļiem.

Telpas iekārtojumu ietekmē arī dabiskais apgaismojums. Ja mājoklī ir vairākas telpas, tā zonu izkārtojumu plāno, ņemot vērā dabiskā apgaismojuma iespējas, piemēram, iekārtojot atpūtas zonu, jāraugās, lai televizora ekrānu neapspīdētu saule.

Iekārtojot telpu un izvēloties mēbeles, jādomā par

- izvēlēto mēbeļu lietderīgumu,
- mēbeļu savstarpējo saskaņu gan stila, gan materiāla, gan krāsas ziņā,
- mēbeļu veidu – vai tās būs mēbeles ar atklātiem plauktiem, ar caurspīdīgām vai necaurspīdīgām durtiņām.

Jāņem vērā, ka telpu nedrīkst pieblīvēt ar mēbelēm un sīkām lietām.

Ja mājoklis ir mazs, ieteicams izvēlēties transformējamas, t.i., pārveidojamas mēbeles (3. att.). Piemēram, divānu, kuru dienā var izmantot kā sēdmēbeli, bet vakarā pārveidot par gultu; galdu, kuram, ja tas ir nepieciešams, izvelkot vai ieliekot papildu plātnes, var palielināt galda virsmu.

Dažādu priekšmetu novietošanai var izmantot arī nišas vai iebūvējamus skapjus un plauktus, tādējādi mainot telpas samērus.

Senāk mēbeļu izgatavošanai izmantoja pieejamos kokmateriālus – osi, ozolu, bērzu. Koks ir silts un patīkams materials. Ja to pareizi apstrādā un kopj, no tā izgatavoti izstrādājumi saglabājas ilgi.

Mēbeles iegādājas reti. Agrāk tās nereti nodeva mantojumā. Arī mūsdienu interjeros plaši pielieto senlaicīgas mēbeles.

Mūsdienās mēbeļu izgatavošanai izmanto

- koku,
- koksnes skaidu plātnes,
- metālu,
- stiklu,

4. att. No dažādiem materiāliem izgatavotas mēbeles.

 Mājoklis jāiekārto tā, lai tajā nevarētu gūt traumas. Atkārto, ko tu mācījies 6. klasē!

- saplāksni,
- dažādus sintētiskos materiālus (4. att.).

Plašais materiālu klāsts un jaunās mēbeļu izgatavošanas tehnoloģijas rada iespēju pagatavot dažādām gaumēm atbilstošas mēbeles.

Iegādājoties mēbeles, jāpievērš uzmanība to

- kvalitātei,
- cenai,
- garantijām,
- apkalpošanas servisam (piegāde, uzstādīšana).

Lai mājoklis un tā iekārtojums ilgāk saglabātos skaists, tas

- **saudzīgi jāekspluatē.** Ja kaut ko nepieciešams piestiprināt pie sienām vai mēbelēm, jādomā, kā to izdarīt tā, lai nebūtu manāmas stiprinājuma vietas; nedrīkst ar spēku atvērt un aizvērt skapju durvis, atvilktnes un citas mēbeļu kustīgās daļas;
- **jāuztur kārtībā.** Regulāri jāseko mājokļa un iekārtojuma stāvoklim. Ja kaut kas ir salūzis vai sabojājies, tad tas uzreiz jāsalabo. Piemēram, ja skapīša durtiņām salūst viena eņģe un to laikus nesalabo, tad drīz vien salūzis arī otra eņģe;
- **regulāri jākopj,** jāveic mājokļa ikdienas, iknedēļas un sezonas uzkopšana. Jāizvēlas piemēroti kopšanas un tīrīšanas līdzekļi un piederumi.

- *Kas jāievēro, plānojot mājokļa dzīvojamo telpu iekārtojumu?*
- *Kas jāievēro, izvēloties mēbeles?*
- *No kāda materiāla izgatavotas mēbeles tu izvēlēšies? Pamato savu atbildi!*
- *Izplāno iekārtojumu savai istabai, uzraksti, kādas mēbeles nepieciešamas!*
- *Atkārto drošības noteikumus, kuri jāievēro mājoklī!*
- *Kā jārikojas, lai mājokļa iekārtojums ilgāk saglabātos skaists? Vai arī skolā tiek ievēroti šie noteikumi?*

2. SEZONAS KOPŠANAS DARBI

Birstes un sukas, lupatiņas un slotiņas, pastas un dažādi šķīdumi, tīrīšanas un kopšanas līdzekļi – tas viss ir nepieciešams, lai varētu uzsākt lielos tīrīšanas un kopšanas darbus.

Tīrīšanas un kopšanas darbu veikšanai jāpatērē gan laiks, gan enerģija, tāpēc tos vajadzētu plānot visai ģimenei kopīgi un visiem arī iesaistīties darbu veikšanā. Pareizi plānojot darbu secību, tiks ietaupīts gan laiks, gan enerģija.

Mājokli lielo tīrīšanu parasti veic divas reizes gadā; ja nepieciešams, – arī biežāk.

Pirms darba uzsākšanas jau iepriekš sagādā visus darbam nepieciešamos darbarīkus, piederumus un tīrīšanas līdzekļus.

Veicot darbu,

- ievēro pareizu ķermeņa stāvokli (5. att.) – strādājot ar saliektu muguru, tu patērē vairāk enerģijas un ātrāk nogursti;

Pareizi

Ar mājokli ir tāpat kā ar apģērbu – tas var nebūt stilīgs, var nebūt dārgs, var nebūt grezns, bet nepiedodami, ja mājoklis ir nekārtīgs un netīrs.

5. att. Strādājot mājas darbus, jāievēro pareizs ķermeņa stāvoklis.

Nepareizi

kuram uzlikts atbilstošs uzgalis, kā arī ar mīkstu slotu. Ja sienas klātas ar tapetēm, tās var tīrīt ar mīkstu suku vai lupatiņu. Iespējams, ka uz sienas ir uzlīmētas mazgājamās tapetes, – tad tās mazgā ar mitru, vājā ziepjūdenī samitrinātu lupatiņu. Arī krāsotas sienas var tīrīt ar mitru lupatiņu. Iegādājoties tapetes vai kādus citus apdares materiālus, jāpievērš uzmanība padomiem, kā šos materiālus ieteicams kopt. Informācija par tapešu kopšanu parasti ir norādīta uz etiķetes, vai arī šajā jautājumā jākonsultējas veikalā pie speciālista.

Logiem vispirms ar universālo mazgāšanas līdzekļa šķīdumu nomazgā rāmjus un aplodas, tad mazgā logu stiklus. Logu tīrīšanu labāk veikt, ja diena ir apmākusies, tad labi redzams, vai logi labi notīrīti, bet saulainā, karstā laikā logu stikli pārāk ātri nožūst un uz tiem paliek traipi. Veikalos tiek piedāvāti dažādi stiklu tīrīšanas līdzekļi un to koncentrāti ("Spodra" u.c.). Tomēr pirms logu tīrīšanas vajadzētu konsultēties ar speciālistiem. Logus var mazgāt arī ar ūdeni, kam pievienots etiķis. Stiklu spodrināšanai ieteicams izmantot vienreizējās lietošanas papīra dvieļus, sausas kokvilnas lupatiņas, kā arī avīzes. Logus var tīrīt arī ar speciālu rīku, kura vienā pusē ir sūklis, bet otrā – gumija (9. att.).

 Ja logus un spoguļus mazgā ar sālsūdeni, tie kļūst spodri un mirdzoši. Ar sālsūdeni mazgāti logi ziemā neaizsalst.

10. att. Logu tīrīšanas secība un virziens

9. att. Putekļu slotiņas griestu slaucīšanai un rīki logu tīrīšanai

11. att. Žalūziju tīrāmā slotiņa

12. att. Mēbeļu kopšanas līdzeklis

 Kārtojot grāmatu plauktu, neaizraujies ar grāmatu lasīšanu!

Žalūzijas ir grūti notīrīt ar drāniņu, tāpēc to tīrīšanai lieto speciālu žalūziju tīrāmo slotiņu (11. att.).

Kā mazgāt durvis, tu jau apguvi 6. klasē.

Durvju rokturu un citu metāla daļu tīrīšanai vislabāk izmantot speciālas salvetes, kuras paredzētas tieši šo virsmu tīrīšanai. Ja esi nolēmis izmantot kādu mazgāšanas līdzekli, pārlicinies, vai tas piemērots virsmai, kuru tīrīsi. Rūpīgi izlasi instrukciju un stingri to ievēro.

Sildķermeņu tīrīšanai izmanto putekļsūcēju, kā arī mazgāšanas līdzekli, kas domāts metāla priekšmetiem un krāsotām virsmām, un lupatiņu. Var iegādāties arī sildķermeņu tīrīšanai domātas speciālas saru dubultbirstes.

Veicot **mēbeļu** lielo tīrīšanu, jāizņem visi – plauktos, skapjos u. c. ievietotie priekšmeti. Vispirms rūpīgi izslauka plauktus, atvilktnes un nodalījumus. Putekļu savākšanai var izmantot putekļsūcēju. Pulētu un matētu mēbeļu virsmu tīrīšanai izmanto speciālus līdzekļus, piemēram, “Spodrināš” ražoto “Pulieri” (12. att.). Līdzekli uzklāj uz mēbeļu virsmas un pēc kāda laika virsmu nopolē. Pulēšanai var lietot vilnas lupatiņas vai speciālas pulējamās drāniņas.

Ja lietosi mēbeļu tīrīšanai un spodrināšanai paredzētos līdzekļus, rūpīgi izlasi un ievēro norādījumus, kas atrodami uz etiķetes.

Kad mēbeles notīrītas un nospodrinātas, kārtīgi saliec atpakaļ no tām izņemtās lietas. Ja kārtojot kādu priekšmetu atzīsi par nederīgu, tad to izmet. Pirms novietošanas plauktā **grāmatu** virspusi pārslauki ar sausu drāniņu. Starp lapām iekļuvušos putekļus izpurini, grāmatu pāršķirstot pret ieslēgtu putekļsūcēju.

Paklājus izsūc ar putekļsūcēju vai iznes ārā un izdauzi.

Grīdas segumi mūsdienās ir ļoti dažādi – dēļi, parkets, linolejs, flīzes un citi. Pirms mazgāšanas grīda ir jāizslauka ar mitru lupatu vai slotu. Slotu izvēlies ar vidēji gariem, mīkstiēm un blīviem, vēlams no dabiskā materiāla izgatavotiem sariem, lai slaukot neveidotos netīrumu svītras (13. att.).

Tad, lai atmieckšētu pielipušos netīrumus, grīdu saslapina. Ja grīda ir ļoti netīra, ūdenim var pievienot kādu atbilstošu mazgāšanas līdzekli. Kad netīrumi atmirkuši, tos ar birsti noberž, lielāko uzmanību veltot grīdai gar

sienu malām, grīdlistēm un citām netīrākajām vietām. Koka grīda jāberž dēļu virzienā. Kad netīrumi ir nobērzi, skalo ar tīru ūdeni – ar lupatu jānovāc ar lupatu. Beigās grīdu notīdaļ pēc iespējas labāk saslauka skalojamo ūdeni. Skalojamajam ūdenim var pievienot arī vaska emulsiju, piemēram, Latvijā ražoto spīdumu grīdām “Vici” (14. att.), vai nedaudz terpentīna.

Ne visas grīdas ir vēlams mazgāt ar ūdeni. Kopjot parketa, lamināta vai linoleja grīdas, liels ūdens daudzums tās var padarīt neizskatīgas. Šīs grīdas vasko. Vispirms uz tīras grīdas uzklāj pamata vaska kārtu un tad to regulāri atjauno. Vaskotās grīdas ikdienā uzkopj ar sausu lupatu vai slotu. Var izmantot arī speciālas vienreiz lietojamās eļļainās salvetes.

Veicot lielo tīrīšanu mājās, ir jāpārskata lietas un nevajadzīgās jāizmet atkritumos. Mūsdienās aizvien vairāk tiek uzstādīti speciāli konteineri, kas paredzēti noteiktam atkritumu veidam.

Atkritumu šķirošana ir jāveic, lai

- nepiesārpotu vidi,
- atkritumus varētu otrreiz pārstrādāt,
- saudzētu dabas resursus, kas nepieciešami kā izejvielas jauniem izstrādājumiem.

15. att. Atkritumu tvertnes šķīrotiem atkritumiem

13. att. Grīdas kopšanai paredzētās birstes

14. att. Latvijā ražotais spīdums grīdām

Ar slotu, kurai ir garāks un biežāks sarojums galos, var labāk izslaucīt stūrus.

 Latvijā viens cilvēks gadā rada vidēji 250 kg sadzīves atkritumu.

16. att. Faraonskudras un prusaki

17. att. Veikalā var iegādāties skudru un prusaku iznīcināšanai paredzētus līdzekļus

Ja mājoklī ir iemitinājušies prusaki vai faraonskudras (16. att.), tad jādomā, kā tos iznīcināt. Faraonskudras un prusaki pārtiek no augu un dzīvnieku izcelsmes produktiem. Šie kukaiņi visbiežāk uzturas virtuvē. Viņiem patīk siltums, mitrums, nekārtība un netīrība. Prusaki un faraonskudras pārnēsā dažādas slimības.

Minētie kaitīgie kukaiņi nemītnās vietās, kur valda tīrība un kārtība, kur produkti tiek uzglabāti noslēgtos traukos. Lai iznīcinātu šos “nelūgtos viesus”, tiek izmantoti speciāli līdzekļi (17. att.).

Tautas gudrība māca, ka faraonskudras var aizbaidīt, ja vietās, pa kurām tās nāk iekšā mājoklī, izkaisa smalki sagrieztus pētersīļus vai maltus piparus. Prusakus savukārt var aizbaidīt, ja vietas, kur viņi mitinās, ieziež ar masu, kas sastāv no borskābes un vārītiem kartupeļiem.

Beidzot uzkopšanas darbus, visi darbarīki un piederumi ir jāizmazgā, jāizkaltē un jānoliek vietā, kur tie glabājas. Nevietā nomesti, nesakārtoti darbarīki ātrāk nolietojas, un būs jātērē nauda jaunu iegādei.

- *Iepazīsties ar mājās esošajiem tīrīšanas līdzekļiem!*
- *Uzraksti, kādu virsmu kopšanai tie paredzēti un kā tos pareizi lietot! Izvērtē, vai šie tīrīšanas līdzekļi tiek lietoti atbilstoši instrukcijai!*
- *Kādā secībā veicami sezonas kopšanas darbi?*
- *Izplāno lielo tīrīšanu savā mājoklī!*
- *Kādi kopšanas un tīrīšanas līdzekļi nepieciešami tava mājokļa sezonas kopšanas darbiem?*
- *Kāpēc nepieciešams šķirot atkritumus?*

1. Izpēti video un materiālus.
2. Izplāno savas istabas ģenerālās tīrīšanas plānu! Uzraksti darbus, kurus veiksi savā istabā. Pieraksti tos un palūdz vecākiem, lai to piefiksē. Foto, kurus sūtīsi, pēc labi padarīta darba. Katras nedēļas laikā, attiecīgi mājturības stundas laikā, veic šos darbus (protams, vari arī darīt vēl citā laikā).
3. Kādi kopšanas un tīrīšanas līdzekļi nepieciešami tava mājokļa sezonas kopšanas darbiem?
4. Darbu vari noformēt sev vēlamā formā.
5. Kāpēc nepieciešams šķirot atkritumus un vai Jūsu mājā tos šķiro. Ja šķiro, tad kā?